

La Veu del Diumenge

suplement gràfic de «La Veu de Catalunya»

Aquest suplement no pot ésser venut separatament de «La Veu de Catalunya»

Any 1

Barcelona, 12 agost 1934

Núm. 15

Preu conjunt, 20 cts.

FESTES MAJORS

II

Antigament, a les cases de pagès, per les festes majors, hom matava un xai. Aquest costum encara és molt estès, però evidentment va de baixa. Ara, per les festes majors hom mata la volalla: gallines, oques, pollastres, ànecs.

La mort del xai ha de tenir relació, forçosament, amb els ritus religiosos antics. Aquests xais, que hom mata a Catalunya, encara avui, fan una olor de cremat, exactament de rostit, ancestral. Són una reminiscència dels xais de «La ciutat antiga» de Fustel de Coulanges. Fustel, que era un escriptor meravellós, d'una correcció exquisida, potser el geni més gran de l'esperit francès en el segle passat, descrivia els sacrificis dels animals sagrats, sense fum, com si haguessin estat rostits per un cuiner consumat.

El xai rostit presenta una carn exquisida. Hi ha qui discuteix que és el millor del xai: la cuixa o les costelles. Una gran majoria d'aficionats són partidaris de la cuixa. Jo voto per les costelles. La costella de xai tendre, cuïta i menjada, no és tan eixuta com la cuixa: és una de les coses més fines que en el món hi ha.

Salomon Reinach, en el seu llibre «Orpheus», que és una interpretació personal de les religions oficials, parla de la religió grega; i, després de fer constar que aquella religió fou una cosa molt semblant a la bona jeia, diu: «Els temples i els sacerdots vivien dels sacrificis (dels animals); els pagesos, segurs de vendre llur bestiar als sacrificadors, es guanyaven la vida amb els sacrificis. El primer qui atacà Sòcrates públicament, Aristòfanes el còmic, fou un agent de les classes rurals de l'Àtica davant de les quals es representaven les seves comèdies. Els homes no perdonen pas les doctrines que posen en perill llurs interessos; però no les ataquen pas per aquest motiu; fan passar altres motius al davant. Jesús tingué la baralla amb els mercaders del temple i Sant Pau fou perseguit pels qui venien a Efès objectes de pietat; els cristians de Bitínia foren denunciats a l'emperador romà, Plini el Jove tingué dificultats en un moment que el bestiar es venia malament. A Atenes, degué passar quelcom de semblant. Sòcrates fou la víctima dels sacerdots negociants i del que hom anomena avui els «agraris».

Aquesta interpretació donada per Reinach de la funció d'Aristòfanes en la mort de Sòcrates i la mort de Sòcrates mateix és molt curiosa i per això he traduït el paràgraf de l'«Orpheus» en la seva integritat. Explicar la mort de Sòcrates per la política de puja del bestiar del partit agrari de l'Àtica, és una de les coses més picants que hom pot imaginar. No tindrà res d'estrany que d'ací a uns quants anys, quan torni a començar altra vegada la folia revolucionària a Espanya, hom acusi Gil Robles d'haver fet beure la cicuta a Azaña per les qüestions relacionades amb el preu del blat o dels xais.

De tota manera les coses han considerablement evolucionat. Si a Grècia els sacrificis feien oscilar el preu dels animals, devia ésser perquè o hi havia molta religió o poc bestiar. Ara, en els nostres dies, les festes majors poden donar més sortida a un animal o un altre, però no crec pas que intervinguin decisivament en els preus de l'agricultura. No ve, avui, probablement de mil ni de deu mil caps.

I haurem de deixar per a diumenge la poma de «relleu». Eus demano perdó, però el «relleu» no ha pas pogut passar.

Josep PLA

CATALUNYA MONUMENTAL I PINTORESCA

El castell de la Riera Salada en el camí de Solsona a Oliana. Litografia d'un dibuix de Langlois. — La campanya napoleònica havia despertat arreu, i a França especialment, un interès molt viu per les coses d'Espanya. Langlois, militar i dibuixant, seguia l'exèrcit atent als seus deures patriòtics i a la bellesa i curiositat dels monuments i dels paisatges

(Reproducció facilitada per l'Arxiu Històric de la Ciutat)

LA SETMANA POLITICA

Avui, diumenge, els ajuntaments bascos intentaran nomenar la Junta a la qual volen confiar la defensa del Concert econòmic de Bascònia amb el Govern de la República. Els bascos creuen que aquesta Junta defensaria més eficaçment llurs interessos que les Comissions gestores que foren nomenades pel primer govern de la República en substitució de les Diputacions provincials. El Govern de Madrid s'ha oposat a aquestes eleccions i ha assegurat que els bascos no havien de témer modificacions essencials en el concert econòmic. També ha dit el senyor Samper que considerava anticonstitucionals aquestes eleccions i que el Govern s'oposaria que es celebrassin i ordenaria la detenció dels components de les meses electorals.

«El Socialista» ha continuat amb un augment de violència la campanya difamatòria contra el senyor Samper. Aquest senyor, en una llarga nota que ha lliurat a la Premsa, ha demostrat que no és cert que després dels fets de Jaca s'hagués ofert al Govern de la monarquia. Aquesta campanya d'«El Socialista» és l'última fase d'una ofensiva de premsa contra el Govern i especialment contra el president del Consell de ministres. I mentre els socialistes madrilenys s'entenen amb aquesta campanya de premsa, en diverses províncies els dirigents del socialisme espanyol pacten amb les forces extremistes de tots els matisos per a la constitució d'un front únic que, segons diuen, ha de lluitar contra el feixisme. A tot el que hem dit es redueix, per ara, l'activitat estival dels partits revolucionaris. No es tracta pas,

de fer la revolució —encara que un diari ha explicat que els socialistes tenen un pla molt minuciós per a l'ocupació del Poder—, sinó més bé d'una senzilla maniobra encaminada a evitar que, si per l'octubre ha d'haver-hi un canvi de govern, aquesta modificació no representi una virada massa sobtada cap a l'extrema dreta. Entretant, el govern Samper contesta als anunciats preparatius revolucionaris de les extremes esquerres dissolent ajuntaments socialistes en quantitats respectables.

A la cripta del gran monument que commemora la batalla dels Llacs Mazurians, ha estat enterrat el mariscal Hindenburg. L'enterrament, que ha estat portat a terme segons el ceremonial dels reis de Prússia, ha tingut una solemnitat i majestat dignes del vencedor de Tannenberg i l'últim president de la República alemanya. Un cop enterrat el mariscal, Hitler ha començat d'actuar com «Reichsführer». Cal tenir en compte que a Tannenberg ja hi va anar amb l'uniforme de general de la Reichswehr, de la qual és cap suprem. Els dos primers actes del nou cap del Reich han estat una amnistia política que permetrà d'alliberar alguns milers d'homes i l'organització del plebiscit del dia 19. La socialdemocràcia alemanya ha parlat ja des d'Amsterdam contra aquest plebiscit que considera un indigne simulacre. La propaganda electoral, malgrat que

Hitler no té adversaris, és molt intensa. Sens dubte, el Reichsführer es proposa veure ratificats per una votació considerable els poders que ell mateix s'ha atorgat valent-se d'un vot del Reichstag que li permetia modificar la Constitució i li donava la màxima llibertat de moviments.

El Govern austríac ha finalment donat el seu «placet» al nomenament de von Papen com a ministre extraordinari d'Alemanya a Viena. Com pot suposar-se, aquesta decisió del Govern austríac ha provocat els mateixos comentaris que la notícia del nomenament publicada fa molts dies. Von Papen arriba a Viena en el moment en què la política interior i exterior d'Àustria és més confusa. Paral·lelament a aquest fet hi ha el símptoma evident que Àustria torna a pensar en la possibilitat d'una restauració monàrquica. Entretant hi ha hagut una concentració de personatges de la família Habsburg en una població italiana on era esperat el príncep Otó, fill de l'ex emperador Carles i pretendent als trons d'Àustria i Hongria.

A Constantina d'Algèr hi ha hagut una matança de jueus. Els àrabs han aprofitat un fet divers sense importància per a venjar-se de les humiliacions de què s'han cregut objecte d'ençà que els francesos donen massa importància als israelites.

LA BONDAT DE COROT

per Rafael Benet

Es el diable qui s'allotja avui en el cor de molts grans artistes. Diabòliques han estat llurs concepcions estètiques; diabòlic llur comportament humà. La pietat ha estat superlta pel cinisme; el candor per la malícia. Hom ha fet burla dels bons sentiments exaltant la més desenfadada despreocupació.

La noblesa ha estat escarnida i la lluita, tant en el terreny humà com en el terreny estètic, s'ha desenrotllat anant cadascú a la seva, acceptant com a lícits els mitjans que tant la natura humana com l'educació cristiana repudien.

L'artista contemporani típic, guiat únicament per l'orgull, en el seu desvari egocèntric de superhome — d'esperit fort —, ha encarnat l'Anticrist. D'ací ve la gran inquietud moderna. Tot és degut a la manca d'amor i de límit.

El diable, empès per l'exorcisme que representa la lectura de la vida gris-perla de Corot, fugirà del cor de tants artistes que cerquen, malgrat llur, la pau de Crist.

Unes quantes anècdotes tretes de la vida de Jean Baptiste Camille Corot, portaran tanta llum en el nostre esperit, com les seves obres de paisatgista únic i de figurista sever. A l'obra pictòrica de Corot dedicaré la meua atenció diumenge vinent; avui, em tempta vulgaritzar i recordar el seu caràcter bondadós. Em tempta recordar l'home.

Corot, per no contrariar la voluntat paterna, no començà a pintar fins a vint-i-set anys. Fou, abans que pintor, dependent i comissionista de teixits.

Els seus pares formaren part d'aquella burgesia francesa estalviadora i correcta, les virtuts de la qual Corot no negà mai en el transcurs de la seva vida. Camille Corot no fou un bohemí, sinó un treballador honest i infatigable. Abans d'ésser dependent de comerç havia estudiat, sense brillantor, humanitats, nodrint així la seva adolescència de lletres llatines i mitologia. Corot nasqué a Paris el 28 de juliol de 1796: fou, doncs, tant per la cultura com per la data de naixença, un fill del segle XVIII.

Quan els seus pares consentiren — no sense dolença — que es dedicés a l'art de la pintura, ho féu amb joia sana. Camille féu de pintor perquè l'estat de fortuna dels seus pares li ho permetia. Per això ell pogué combatre llarg temps pel triomf de la seva visió personal, sense conèixer les lluites cruels de l'home que ha d'atendre amb l'art sincer el guany del pa de cada dia. Es cert que la posició desembarassada de la família contribuï, ben segur, a tancar el seu cor a les gelosies i a l'amargor, però fou també degut al seu caràcter bondadós que desconegués aquests vicis propis de tants d'artistes afalagats per la fortuna. Cal tenir en compte que Corot acceptà amb resignació el dolor de no ésser reconegut fins tard i encara no plenament. Mai perdé el seu caràcter alegre i juvenil.

I és que Camille Corot posseï tostemps un poderós tresor d'innocència que el féu veritablement modest. Sempre jutjà el seu propi valer insuficient. Ja a Roma, en 1826, es sentia petit, enmig de mestres i companys que hi sojornaven, i que no consideraven pas falla de glorificar-se ells mateixos.

Corot, ànima serena i sana, abans i després de comptar amb l'admiració d'Aligny — el pintor de la colla de Roma que l'havia fet tantes vegades blanc de les seves burlles —, es posava davant del motiu pictòric cantant les seves cançons amb la bella veu de tenor que posseïa.

Ja gloriós, confessava un dia al pintor Daubigny: *No estic pas content: manco de «métier»*. I l'amic responia: «¿Què dius, que no tens ofici? Tu no poses res damunt la tela, però l'hi poses tot.» Heus ací el gran miracle, guanyat amb el treball quotidià.

La seva bonhomia el portà a fer una revolució sense parencia; tan estèticament allunyat de l'avantguarda d'aleshores — de la cridòria dels paisatgistes Cabat i Rousseau — com de la convenció del paisatge històric, no comptant, degut a aquesta causa, ni amb l'admiració dels snobs ni amb la del gros públic. Durant llargs anys comptà únicament amb l'amorosa fidelitat d'una élite.

Encara, quan a l'Exposició Universal de 1867, el jurat no li concedí sinó una segona medalla, el govern volgué reparar la injusti-

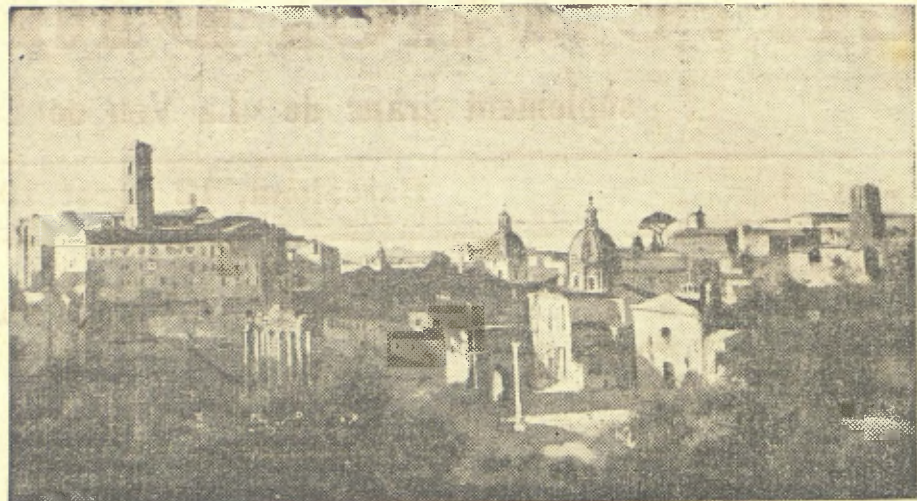
cia i li trameté la creu d'oficial de la Legió d'Honor, després de vint-i-un anys de grau de Cavaller. En rebre aquesta distinció, digué amb la seva bonhomia habitual: *Cal procurar de fer bons quadros, per tal de demostrar que hom no ha robat això.*

La seva bondat es troba ben plasmada en aquella frase contestant el crit d'admiració de Damoye davant d'un bell paisatge: *Si, és bo el paisatge, però també és bo Sant Vicenç de Paül; molt bo, molt bo!*

L'esperit caritatiu — amorós — de Corot fou gran. Per això el seu amic, el pintor Dupré, escriví l'endemà de la mort del gran artista: *Hom reemplaçarà difícilment el pintor; hom no reemplaçarà mai l'home.*

I no fou únicament un prodigador desordenat de l'almoina, sinó que començà per llegar intacte, als seus nebots, que eren els parents més pròxims, el patrimoni familiar. La necessitat de diner que senti en els darrers temps de la seva vida, fou per a practicar sense ostentació obres de beneficència. Aquest amor als pobres i desvalguts el portà a forçar la producció en els darrers anys. Aquella hora en què conegué el plaer, ignorat llarg temps, de trobar compradors per a les seves teles.

Féu bé als desconeguts i als amics. Un matí va saber que el gran artista Honoré Daumier, esdevingut orb, estava amenaçat d'ésser expulsat de la petita casa on habitava a Almondois. De seguida hi marxà, comprà la propietat, pagant-la al comptat i sense regateig i envià a Daumier els títols que el feien propietari, ajuntant-hi un retall de paper amb aquests mots simples: *Aquesta vegada he desafiat al teu propietari perquè no et llancés al carrer. I Daumier li respon amb aquesta frase que els honora tots dos: Tu ets el sol home que jo estimo*

Camille Corot

«Vista del Foro romà»

(Museu del Louvre)

prou per a poder-ne acceptar alguna cosa sense enorgir.

A Millet, l'altre gran artista i amic, qui portat per l'amargor no fou sempre just amb Corot, l'estimà en el molt que valia, guardant la seva glòria una vegada traspassat. Camille, en els darrers anys de la vida, féu un gran negoci amb un marxant. En cobrar retirà deu mil francs dient a l'esmentat marxant: *—Guardeu aquest diner i quan jo sigui mort, donareu, durant deu anys, una pensió de mil francs a la vidua del meu amic Millet. I diu Albert Wolff: Fou així com la dona d'un altre grandíssim artista, mort en la misèria, cobrà aquesta pensió oferta per un geni feliç a la memòria d'un geni malaurat.*

Moltes altres anècdotes que dibuixen tot un caràcter, es podrien reportar ací de Corot. No és estrany, però, que l'home que així visqué morís com un cristià. El pintor de temes bíblics, l'interpretador del tema *Crist a l'hort de les oliveres*, el que pintà el *Baptisme de Crist* per a l'església de Saint Nico-

làs-du-Chardonnet en record del seu avi que havia estat feligrès d'aquella parròquia, demanà dies abans de la mort el senyor rector de Coubron, a qui ja coneixia. «El meu pare morí així, jo vull fer-ho com el meu pare», digué amb la seva acostumada senzillesa, el bon Corot.

El dia 23 de febrer de 1875 moria el que per la seva bondat fou i és anomenat *le pere Corot*. Hores abans de morir, la seva serventa volia fer-li prendre algun aliment, i ell refusava. «Avui — deia assenyalant el cel — dinaré allà dalt.»

La millor oració fúnebre sobre Corot, fou dita per una dona del poble que, al pas del gran enterrament del pintor, a la pregunta que algú li féu de qui era el mort, respongué: «Jo no sé el nom, però és un home de bé.»

«Home de bé», «bon home»: heus ací uns mots senzills, plens d'angèlic i innocent prestigi i que els «esperits forts» dels nostres temps han intentat convertir en insult.

LA INFANTESA HEROICA DE JAUME I

per Manuel de Montoliu

«Un petit infant de cinc anys, que es trobava fora dels seus regnes, en poder de l'enemic dels seus vassalls i del vencedor del seu pare, és l'hereu en qui recau la corona catalano-aragonesa.» Així sintetitza Ferran Soldevila en la seva «Història de Catalunya» la impressió que li fa el començament de la dramàtica infantesa del rei Jaume I, el qual restà en poder de Simó de Montfort l'any primer de la seva vida. La infantesa del Conqueridor és una bella història entreteixida de llegenda i d'heroisme. El seu engendrament i la seva naixença, tal com ens la conta la seva Crònica i tal com la veiem ampliada i exornada en les de Muntaner i de Desclot, revela — crec haver-ho demostrat en un treball fa temps publicat — una adaptació als fets històrics, d'elements llegendaris manllevats de la història fabulosa del rei Artur.

Més considerable és l'espai que ocupa en la Crònica tot l'aspecte heroic d'aquella infantesa amb la qual s'obre una de les minoritats més turbulentes que registra la història universal. La seva mare, Maria de Montpeller, havia disposat en el seu testament que el petit Jaume fos confiat a la cura dels Templers; i així el veiem criat pel Mestre d'aquesta Ordre militar, Guillem de Montredó, al castell de Montcò, on fou portat als quatre anys per sortir-ne als nou, i on fou educat juntament amb el petit Ramon Berenguer V de Provença. Aquesta primera educació del rei Jaume ja marca amb un segell heroic la seva infantesa. Tota la tradició bèl·lica i religiosa de les Croades estava vinculada en l'ordre dels Templers. En opinió de Ferran Soldevila, l'educació rebuda a Montcò sota la guarda dels Templers, degué exercir una marcada influència en la formació de Jaume I. «Eren una milícia destinada a lluitar contra els infidels... Ens imaginem el noble Guillem de Montredó, mestre del Temple, inculcant en el cor infantil l'odi etern als infidels, la seva missió de combatre'ls, de conquerir les terres sarraïnes peninsulars.» L'observació del nostre historiador és tan justa com nova. Tota la vida del Conqueridor resta il·luminada en la seva magnífica unitat per aquesta intervenció dels cavallers del Temple en l'educació de la seva infantesa.

Als nou anys surt del castell de Montcò: «E nos exim sus en l'alba de Montcò». I en aquell punt comença la sèrie interminable de conflictes armats i violentíssims en què s'havia de veure compromès aquell tendre infant que s'havia de fer home en l'escola heroica de l'adversitat i en la lluita contra les bandositats dels seus subdits rebels. Llarga fóra la sola enumeració de tots els episodis en què l'infant Jaume veié la seva vida exposada als més greus perills. Ell en la seva

Crònica revela una ingènua complaença en assabentar als lectors de l'edat que tenia en cada un d'aquests moments de perill. No deixa d'ésser graciós el passatge en què conta el seu casament als tretze anys amb Elionor de Castella i l'acte d'ésser armat cavaller a la mateixa edat.

Solament em vull aturar en aquell magnífic episodi de la lluita cos a cos que el rei Jaume, que aleshores tenia disset anys, sostingué amb el cavaller aragonès Pero Aonés. Jo veig en aquest episodi l'epileg i el coronament de la infantesa heroica de Jaume I. Més enllà ja comença francament l'època de

«E nos exim sus en l'alba de Montcò», Crònica de Jaume I, § 14

la seva joventut amb el planejament de la conquesta de Mallorca.

Fallit el projecte d'una primera expedició a les terres dels sarraïns de València per mor d'haver mancat a la paraula els nobles aragonesos, el rei Jaume I havia signat treves amb Seit Abuzeit, rei moro de València. En eixir de Terol, algunes setmanes més tard, el rei es troba amb el cavaller Pero Aonés que li fa a saber que anava amb el seu germà per entrar en terra de moros. Un viu diàleg s'entaula entre el rei i el vasall, en el qual aquell tracta de doblegar la voluntat d'aquest i fer-lo desistir d'una em-

presa que significaria el trencament de la treva que ell havia signat amb el rei sarraí. «Sobretot, remarca el rei, sou vós més que cap altre qui haveu de respectar la treva, puix «l'havem feta per culpa de vós i dels altres nobles que no vinguéreu el dia convingut per a entrar en terres de València.» Però Aonés es mostra inflexible en la seva negativa a obeir els precs del rei. Aquest, veient l'obstinació del seu vassall, li diu: «Puix tan cara cosa com aquesta ens volem trencar, diem-vos que us volem pendre.»

El diàleg acaba en aquest punt. El drama que fins ara ha estat expressat en paraules, des d'aquest moment es simplifica en pura acció, ascendeix a la sublimitat de l'epopeia. «I en açò no hi hagué més paraules» escriu el cronista, conscient d'aquesta transformació. El rei Jaume té aleshores — ell mateix ens ho fa saber — disset anys. Don Pero Aonés és «gran cavaller i molt bo d'armes» i va vestit «de son perpunt i sa espasa cenyida i un elm de malles de ferro al cap». Pero Aonés s'ha aixecat, («deva's en peus»); vol treure l'espasa, però el rei «li té l'espasa amb la mà» i no la pot reure. Els cavallers que hi havia a llur voltant han fugit i els han deixat sols. Però Aonés forceja per «treure's el coltell»; però el rei torna agafar-li la mà i li priva de fer-ho. Amb això, els cavallers de Pero Aonés han tornat a entrar i el treuen per força de les mans del rei; el cavallquen en son cavall i se'n van amb ell. Comença l'encaic dirigit pel rei mateix. Aquest fragment de la Crònica és d'un moviment admirable i d'un impressionant realisme. Els cavallers i els homes d'armes d'un i altre partit corren, criden, gesticulen, s'hostilitzen. Hom sent el galop dels cavalls, els cops a terra dels qui cauen ferits, les pedres grosses que llencen els fugitius, els crits, les invectives, les amenaces d'uns i altres. Hom veu exactament la configuració i els accidents del terreny on passa l'acció: les tàpies d'unes vinyes, una pujada a mà esquerra, un puig on s'aturen els fugitius, una dreuera que hi porta i que aprofiten els perseguidors. Finalment, un cavaller de l'host de Jaume I aconsegueix ferir el fugitiu i derrocar-lo del cavall. El rei acut apressadament. El moment és de la més corprenedora solemnitat èpica. El rei descavalca i posa els braços damunt d'ell. «Ah, don Pero Aonés, li diu, en mal punt fóreu nat! Per què no ens volieu creure de ço que nós vos consellàvem?». Pero Aonés té una ferida mortal; està agonitzant. La magna escena es clou amb aquestes lacòniques paraules del cronista: «I ell no ens pogué dir res, sinó que sols ens esguardava en la cara.»

Sens dubte, és aquest un dels passatges de més gran força èpica de la Crònica de Jaume I.

CATOLICISME, ES A DIR UNIVERSALISME

L'ESDEVENIMENT MES GRAN QUE S'ATANSA EL XXXII CONGRES EUCARISTIC INTERNACIONAL A BUENOS AIRES

per Lluís Bertran i Pijoan

Del dia 10 al 14 d'octubre vinent se celebrarà a Buenos Aires el XXXII Congrés Eucarístic Internacional.

Amb aquest motiu, de totes les parts del món s'han posat en moviment les organitzacions de dotzenes i de centenars de romeries. Pot dir-se que a aquestes hores hom comença de fer els darrers preparatius — s'entén els qui són de latituds llunyanes de la capital de l'Argentina — en vistes a emprendre la gran pelegrinació. Junt amb aquestes organitzacions, s'han posat en moviment les agències de turisme. I àdhuc en simple turisme, avui el nom dominant és aquest: Buenos Aires.

Per aquí podem constatar com els grans moviments religiosos dominen de l'una banda a l'altra del món. No és el turisme pur, l'espectacle i el divertiment profans, l'atracció d'unes olimpíades que atreuen persones de tots els continents; sinó una motivació religiosa i del religiosisme més pur, si així és lícit de dir-ho, del religiosisme més delicat, de la quinta essència de la devoció: la Sagrada Eucaristia.

Quina diferència amb el d'abans! Algú mig rondina: allò d'abans eren pelegrinacions; allò era devoció; allò era pietat i religiositat! Havíeu de veure aquelles gents modestes i senzilles, de vegades famílies senceres, pares, avis i fills i néts, que s'empenien, enmig de moltes penalitats i passant per damunt de moltes privacions, amb veritable esperit de sacrifici, caminades que duraven moltes hores i àdhuc molts de dies, potser mesos, potser anys!, per camins generalment no massa bons, per camins sovint dolents del tot, tal vegada perillosos i exposats als assalts dels trabucaires. Allò — exclamen —, allò sí, que era fe; allò era complir vots i prometes; allò era esperit de penitència i refinament de pietat. Ara! Fugiu, no té cap mèrit pelegrinar en cotxe, en carril i automòbil, en grans transatlàntics, plens de confort i de comoditats, amb taula excellent i tota mena de divertiments.

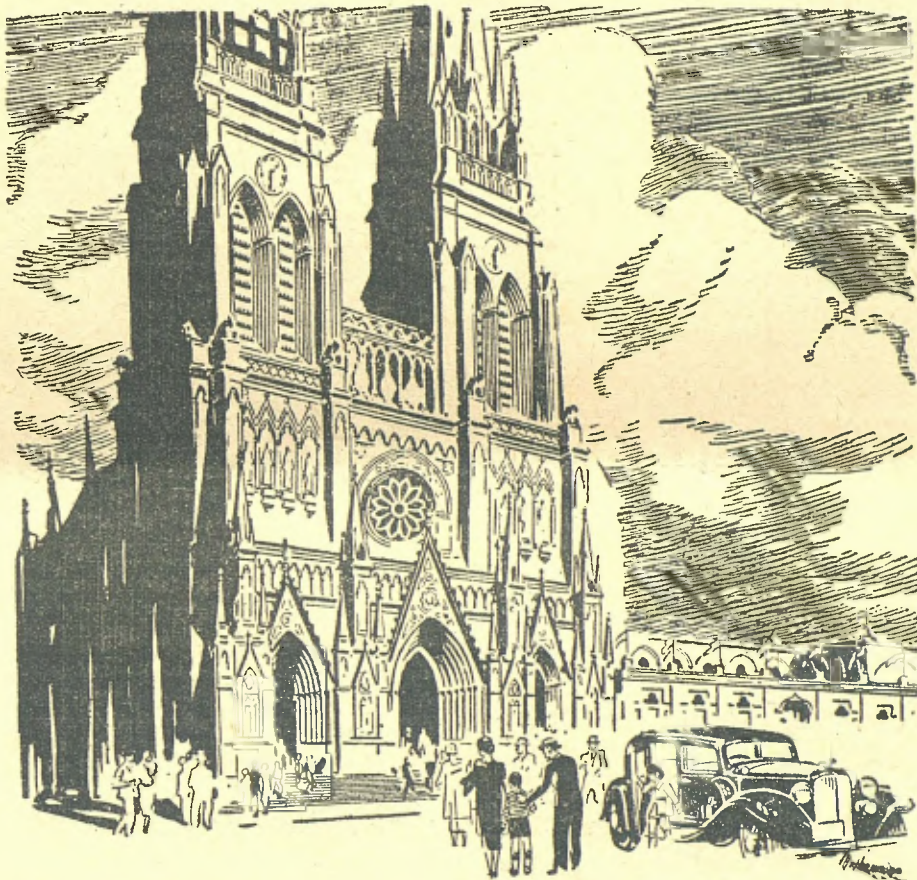
Amb expressions com aquestes o altres de semblants, nombre de persones revela el seu desencís davant la manera moderna d'ésser efectuat els romiatges. N'hi ha que no solament es mostren desencisats, sinó que fins i tot com escandalitzats. Per referir-nos a un cas concret i ben de casa nostra, direm que hem sentit persones d'edat que han arribat gosariem dir a avorrit Montserrat perquè aquest, diuen, s'ha desnaturalitzat. Montserrat, avui, asseguren, convençuts, ja no és Montserrat; no és el Montserrat dels nostres temps!... En això tenen tota la raó; en efecte, a través d'una quarantena o d'una cinquantena d'anys, Montserrat ha canviat qui-sap-lo. Ha canviat, però no s'ha desnaturalitzat; ha canviat, però sense deixar d'ésser fidel a les seves essències; ha canviat, però no a pèrdua sinó a milloria. El ferrocarril i els automòbils i els funiculars enfilant-se al Monestir i als cims més característics, han fet desaparèixer, és cert, les antigues corrues de vianants que amb moltes hores de camí i entre fatigues — de vegades, també entre xerinoles! — pujaven a la Muntanya beneïda. Però és que romeria, devoció i religiositat volen dir anar a peu, precisament? Potser sí, que alguns confonien l'una cosa amb l'altra, i per això ara, en considerar com és desapareguda la vella modalitat de transport, s'afeguen que han desaparegut les essències mateixes. Que allò era pin-

toresc i engrescador i animat, que tenia el seu típic i el seu bonic, de vegades el seu exemplar i àdhuc el seu heroic, és cert. Però ni el típic, ni el pintoresc, no són el tot de la vida, i són canviants. ¿No creieu que una pila de coses i de manifestacions del nostres costums d'avui, adaptats a les modalitats actuals, no poden tenir també un punt de pintoresc i de típic, i que d'ací alguns lustres seran enyorats per alguns o per molts, que sentiran també la recança del passat?

Els Congressos Eucarístics Interna-

¿Quina solemnitat, quina dignitat, quina manifestació de fe com la que s'augura per al pròxim XXXII Congrés Internacional, celebrador a Buenos Aires?

La Sagrada Eucaristia és el centre de la vida cristiana, és el Gran Misteri, és la meravella de l'amor de Déu. Fou una bella ànima francesa, una dama devota del Sant Sagrament, qui tingué la idea dels Congressos Eucarístics Internacionals, la qual idea comunicà a la jerarquia eclesiàstica, i aquesta li donà impuls i realització.

Basílica de la Mare de Déu de Lujan, patrona de la República Argentina, i sota el patrocini de la qual ha estat posada la celebració del XXXII Congrés Eucarístic Internacional, de Buenos Aires

cionals; no són una esplendorosa manifestació de fe i de religiositat i de devoció? ¿I com han estat possibles sinó gràcies als transports mecànics? ¿O és que algú creu que podria ésser celebrat un Congrés com el de Buenos Aires, amb assistència de persones de tots els punts cardinals del món, si havien d'anar-hi a peu, formant aquelles caravanes o colles típiques? Naturalment, només l'enunciat d'una pregunta com aquesta fa riure d'absurd.

A manera que els transports mecànics, amb les facilitats que han procurat, han produït el canvi que tots sabem en el teixit de les relacions humanes, especialment d'ençà de la segona meitat del segle XIX, s'ha produït també una nova modalitat en les manifestacions externes de la pietat. Hi ha hagut un guany considerable, i cada dia creixent, de visites als llocs més insígnies. Mai com ara, ni Roma ni Terra Santa no havien conegut tanta de gent devota; i, dins les proporcions degudes, Montserrat, igual. El tipisme i el localisme pur han experimentat minves; certes llegendes i tradicions piadoses diríeu que perden en determinats aspectes i llocs. Però el sentit de fe i de religiositat autèntic, profund, essencial, no és arrossegat darrera de certes decadències; al contrari, excel·leix i s'aferma més en modalitats noves.

¿Quin aplec ni quina romeria hi ha comparables a un Congrés Eucarístic?

Aquesta dama francesa s'anomenava Maria Tamisier i desitjava «que Jesús Sagramentat rebés l'homenatge del món i fos per mitjà de magnes assemblees internacionals més conegut, més amat i més adorat a totes les regions de la terra». Enguany, justament, s'escau el primer centenari del naixement de Maria Tamisier, esdevingut a Tours l'any 1834. La benaurada ideadora pot tenir el goig de veure, de l'eternitat estant, com el seu desig assoleix la realització més perfecta.

El primer Congrés Eucarístic Internacional fou celebrat pel juny del 1881 a Lille; per tant, a França mateix, on la idea havia nascut. El famós monsenyor de Segur hi posà tota la seva empena. En anys successius, foren celebrats altres Congressos. L'obra arrelava i s'expandia. El món cristià i catòlic s'hi donava. Roma beneí l'Obra dels Congressos Eucarístics Internacionals i li donava un patró: Sant Pasqual Bailon, de qui es predica que era tot ell una brasa encesa en amor eucarístic. En la seva biografia es llegeix aquella cosa admirable i que fa pensar: una vegada, noi de pocs anys, havia desaparegut de casa seva; no el trobaven; prou el cerquen per ací i per allà. A on serà? A la fi el sorprenen «perdut» dins d'un temple, i vora el sagrari, atret per la presència divina en el Sant Sagrament, en un idioma d'amor inenarrable.

El primer Congrés Eucarístic Inter-

nacional fou, com hem dit, a Lille, l'any 1881. El segon fou a Avinyó, pel 1882; el tercer, a Lieja, pel 1883; al cap de dos anys, o sigui pel 1885, fou el quart a Friburg (Suïssa); l'any següent, fou el quint a Tolosa; al cap de dos anys, o sigui pel 1888, se celebrà el sisè a París; passats dos anys més, va celebrar-se el setè, pel 1890, a Anvers. Fins aleshores, com podeu observar, els Congressos Internacionals semblen retenir un caràcter encara francès.

L'any 1893, ja es produeix un desplaçament a país llunyà; el vuitè Congrés és celebrat a Jerusalem. Després torna als voltants de l'antiga i primera seu: el novè, fou a Reims, pel 1894; el desè, l'any 1897, a Paray-le-Monial; l'onzè, pel 1898, a Brussel·les; el dotzè, pel 1899, a Lurdes; el tretzè, dos anys després, o sigui pel 1901, se celebrà a Angers; el catorzè, pel 1902, a Namur; el quinzè, dos anys més tard, a Angulema.

I ja l'Obra salta a Roma, on se celebra el XVI Congrés, pel juny del 1905. A partir d'aquest moment, sembla que l'Obra guanya una internacionalitat més efectiva en les celebracions successives, com podeu observar pels llocs on els Congressos es descabellen: el XVII, per l'any 1906, a Tournai; el XVIII, pel 1907, a Metz; el XIX, pel 1908, a Londres; el XX, pel 1909, a Colònia; el XXI, pel 1910, a Montreal (Canadà), la primera vegada que salta a Amèrica; el XXII, pel 1911, a Madrid; el XXIII, pel 1912, a Viena; el XXIV, pel 1913, a Malta; el XXV, pel 1914, altra vegada a França i a Lurdes. Era escaient i just que pel primer vint-i-cinquè aniversari de l'Obra, França especialment tingués l'honor de veure celebrar dins d'ella el magne Congrés.

No havien passat gaires dies de la celebració del XXV Congrés Eucarístic Internacional, que esclatava la Guerra Europea. L'Obra dels Congressos hagué de sofrir una suspensió, que durà vuit anys.

Pel maig del 1922, es reprenia amb el XXVI Congrés, que se celebrà a Roma, un altre cop. D'aleshores ençà, i d'una manera metòdica cada dos anys, i amb nou guany encara en situació internacional; vegeu-ho: el XXVII Congrés és celebrat a Amsterdam; el XXVIII, a Chicago; el XXIX, a Sidney; el XXX, a Cartago; el XXXI, a Dublín.

I ara, el XXXII, de celebració imminent, a Buenos Aires. Amb motiu d'ell, a la capital de la República Argentina es congregarà una munió de centenars de milers de devots eucarístics, de tots els continents. Allí es farà viable, palpable, la catolicitat de l'Església de Roma, sota la presidència del Cardenal Legat del Pontific, que és el Cardenal Secretari d'Estat, Mons. Pacelli.

No hi mancarà una nodrida representació de diferents indrets de Catalunya i de Barcelona, de la qual té cura amb zel i intel·ligència la benemèrita Hospitalitat Diocesana de la Mare de Déu de Lurdes; i el mateix senyor Bisbe, el Doctor Irurita, ens fa l'honor d'assistir-hi, amb la cohort altíssima i gloriosa dels centenars de bisbes, arquebisbes i cardenals de tot el món, de totes les races, de totes les llengües.

L'ACTUALITAT GRAFICA MUNDIAL

Comunicació per l'aire

S'ha inaugurat un servei de comunicació per l'aire entre Long Island, al peu de Wall Street de Nova York

Els desordres de Constantina
Un enterrament àrab a Constantina

Després del fracassat cop a Austria

Nombrosos «nazis» s'havien concentrat a la frontera austro-iugoslava en previsió d'un triomf «nazi» a Viena. Després del fracàs del cop, els rebels han estat desarmats

MacDonald al Canadà

El cap del Govern anglès i la seva filla Isabel, junt amb el cap del Govern del Canadà, Bennet, durant l'estada que ha fet MacDonald en aquell Domini britànic

Pesant te

El conreu del te és un dels punts importants en la vida del Japó. En el gravat veiem com es pesen les fulles de te després d'haver estat triades

Guerra a Xile?

Una vista de la darrera rebel·lió a Xile, en la qual veiem la guàrdia de l'Estat utilitzant un sistema molt primitiu per a efectuar la travessia del riu Bio

Alimentant porcs

Aquesta estrella de cinema, Shirley Temple, aprofita les seves vacances per alimentar porquets

Tempesta sobre Londres

Aquesta fotografia fou presa al Jardí Zoològic de Londres durant una tempesta recent que caigué sobre la capital anglesa

Una visita a una fàbrica de xocolata

El rei de la Costa d'Or, Ofofi Atta, ha visitat recentment Anglaterra. El rei ha visitat diverses fàbriques de xocolata, que són grans consumidores de cacau, un dels productes principals del país del rei Atta

L'enterrament del President Hindenburg

El cadàver del mariscal von Hindenburg transportat a Tannenberg, on ha estat dipositat a la Torre dels Generals

Maria Chapdelaine

per Louis Hémon

(Continuació)

— La serreria no era pas gaire lluny, en el bosc, només a dos dies de viatge del Transcontinental, que baixa cap al Tuque; però s'esqueia que hi havia hagut un accident a la «track», que encara no estava reparada, i no passaven els trens. He sabut tot això per Johnny Niquette, de Saint-Henry, que va arribar del Tuque ara fa dos dies.

— Si?
— Quan Francesc Paradís va saber que no podia agafar el tren, va fer una rialla i va dir que, com a caminador, caminaria tot el jorn, i que arribaria al gran llac seguint els rius, primer el riu Croche, després l'Ouatchouan, que cap prop del Roberval.

— Està bé — va dir el pare Chapdelaine. — Ja es pot fer. Jo hi he passat.

— No pas en aquest temps severor Chapdelaine, no pas en aquest temps de segur. Tothom diu, allà baix, que Francesc no tenia seny de voler fer aquest viatge en ple hivern, al temps de les festes, amb el fred que feia, potser amb sis pams de neu al bosc, i tot sol. Però ell no va fer sinó riure-se'n i dir-los que ja era fet al bosc, que patir un xic no li feia por, perquè havia decidit d'anar dalt del llac per festes, i que allà on els salvatges passaven també hi passaria ell. Només que — ja ho sabeu prou, senyor Chapdelaine — quan els salvatges fan aquest viatge el fan uns quants plegats, i amb gossos. Francesc va anar-se'n sol, amb les seves provisions, en una petita rècula...

Ningú no havia dit un mot per apressar-lo ni interrompre'l; hom l'escoltava com s'escolta qui conta una història, quan s'apropa el desenllaç, visible, però desconegut, com un home que s'acosta amagant-se la cara.

— Us en recordeu bé del temps que feia la setmana abans de Nadal; va caure neu espessa, i després va girar-se el nord-oest. Va escaure's que durant la tempesta Francesc Paradís era en els grans socarrats, on la neu menuda empolsina terriblement i fa espadats. En llocs com aquests, àdhuc un home fornit no té pas gaires esperances quan fa molt de fred i dura la tempesta. I si us recordeu, el nord-oest va bufar tres dies seguits, tan dur que tallava la cara...

— Sí. I què?
El monòleg que havia preparat no anava més enllà, sens dubte, o dubtava de pronunciar les paraules necessàries, perquè no va respondre sinó després d'una estona de silenci i amb veu baixa:
— Va esgarriar-se...

La gent que ha passat tota la vida a la llinda dels boscos canadencs sap què vol dir això. Els nois temeraris als quals la dissort atrapa a la selva i que es troben esgarriats — perduts — poc que tornen gaire. De vegades, una expedició troba i porta llurs cossos, a la primavera, després que són foses les neus... La paraula mateixa, al país de Québec, i sobretot a les regions llunyanes del nord, ha pres un sentit sinistre i singular, on es revela el perill que hi ha en perdre el sentit de l'orientació, només un dia, en aquests boscos sense límits.

— S'esgarrià... La tempesta va

sorprendre'l en els socarrats i va aturar-se un dia; això se sap perquè els salvatges han trobat l'magatall de branques de pivot que ell s'havia fet, i també han vist les seves passes. Va tornar a marxar perquè no tenia gaires provisions i perquè tenia pressa d'arribar, penso; però el temps encara era dolent, queia la neu, el nord-oest bufava fort i probablement no podia veure el sol ni notar el seu camí, perquè els salvatges diuen que els senyals de les seves passes s'allunyen del riu Croche, que havia seguit, i se n'anaven de dret cap al nord.

Ningú no parlava, encara, ni els dos homes que escoltaven movent el cap de vegades, en comprendre tots els detalls de la tràgica aventura; ni la mare Chapdelaine, les mans de la qual s'havien ajuntat

i trobar el seu camí; els estrangers el llogaven com a guia i ell els tornava sempre a casa seva sense contratemps. I vet aquí que s'ha esgarriat... Som criatures... N'hi ha que es creuen ben forts i que pensen que poden passar-se sense l'ajut del Bon Déu quan són a llur casa o a llur terra; però en el bosc...

Va moure el cap, i va repetir encara amb una veu greu:

— No som sinó criatures.
— Era un home — va fer Eutropi Gagnon, — un bon home de debò, fort i valent i sense malícia.

— Com cal. No vull pas dir que el Bon Déu tingués raons per a fer-lo morir abans que un altre. Era un bon noi, treballador, i jo l'estimava força. Però això us ensenya...

— Ningú no ha tingut mai res

Eutropi Gagnon va anar-se'n aviat; els Chapdelaine, sols, van estar-se molta estona sense parlar. A la fi, el pare digué amb una veu vacilant:

— Francesc Paradís quasi no tenia gens de família; com que tots li érem amics, potser que féssim dir una missa o dues... Eh, Laura?

— Sí. Tres misses cantades; i quan els nois tornin del bosc, amb bona salut si a Déu plau, tres més pel repòs de la seva ànima, pobre noi! I cada diumenge direm per ell un rosari.

— Era com els altres — va seguir el pare Chapdelaine —; no pas perfecte, és clar, però sense malícia i honrat en la seva vida. El Bon Déu i la Santa Verge es compadirán d'ell.

Silenci encara. Maria s'adonava que delen tot això per ella, per-

agenollar-se amb els altres per resar. Durant deu minuts les veus van respondre's, ofegades i monòtones, murmurant les paraules sagrades. Quan van arribar a la fi del rosari, la mare Chapdelaine murmurà:

— Encara, cinc «Prenostres» i cinc «Avenaries» pel repòs dels que han tingut desgràcia en els boscos...

I les veus van elevar-se novament, una mica més ofegades que abans amb una esgarriança, de vegades, que semblava un sanglot.

Quan van callar i tots van alçar-se després de senyorar-se per darrer cop, Maria s'apartà de seguida i tornà vora la finestra. El gel havia fet dels cristalls plaques de vidre glaçat, opacs, que abolien el món del defora; però Maria ni els va veure, perquè les llàgrimes li començaven a pujar i l'encegaven. Va romandre una estona allà, immòbil, amb els braços penjant, en una actitud de patètic abandó; després, la seva pena va fer-se més punyent i va atordir-la; d'esma, obrí la porta i va baixar els graons de l'escala de fusta.

Vist des del portal, el món, congelat en el seu son blanc, semblava ple d'una gran serenitat; però així que Maria va ésser fora de l'abric de les parets, el fred va caure-li al damunt com un tallant, i la llunyania llinda del bosc va apropar-se de sobte, ombrívola façana darrera la qual cent secrets tràgics, escapats, cridaven i es planyien com a veus.

Maria reculà amb un gemec, va tancar la porta i va asseure's vora l'estufa, amb esgarriances. El primer estupor del xoc començava d'esvaïr-se; la seva pena va esmolar-se, i la mà que li estrenyia el cor va posar-se a inventar punxades esquincaments, vint tortures astutes i cruels.

Com deu haver patit allà baix, a la neu!; pensà, sentint encara en el seu rostre el mossec ràpid de l'aire gelat. Ha sentit a dir per homes que han estat a frec del mateix destí que, al contrari, era una mort insensible i dolça, ben semblant a un ensopiment; però Maria no ho acabà de creure, i els sofriments que Francesc ha patit, potser, abans d'abandonar-se al sol blanc desfilen com una processó sinistra.

Poc que necessita veure el lloc; coneix prou bé l'aspecte paorós dels grans boscos a l'hivern, la neu amuntegada fins a les primeres branques dels pivets, les vernedes enterrades quasi del tot, els bedolls i els tremols despullats com esquelets i tremolant sota el vent glaçat; el cel pàl·lid movent-se a través de la barreja de les agulles verd fosc. Francesc Paradís se n'ha anat a través dels troncs apretats, amb els membres enravenats de fred, la pell ratllada pel nord-oest despiadat, mossegat per la fam, ensopegant de fatiga; els seus peus cansats ja no tenen força per alçar-se prou amunt i sovint les seves raquetes s'agafen a la neu i el fan caure de genolls.

Sens dubte, d'ençà que ha pa-

(Seguirà)

Tomàs Garcès, traductor

PRAT, dibuixant

Els Chapdelaine, sols, van estar-se molta estona sense parlar

sobre els genolls, com per a una imploració tardana; ni Maria.

— Quan va saber-se això, van sortir homes d'Ouatchouan, així que el temps va endolir una mica. Però la neu havia cobert totes les petjades i van tornar dient que no havien vist res, i vet aquí que han passat tres dies. S'ha esgarriat...

Tots van alçar-se, sospirant; la història havia acabat i, en veritat, no faltava dir res més. El destí de Francesc Paradís era tan lúgubrement cert com si hagués estat al cementiri de Saint-Michel de Mistassini, enmig dels cànecs, amb la benedicció dels capellans.

Un feixuc silenci va pesar damunt la gent de la casa. El pare Chapdelaine va tirar-se endavant, amb els colzes damunt els genolls, topant maquinalment contra l'altra una de les seves mans, apretada, amb una ganyota greu.

— Això ensenya que som criatures a la mà de Déu — va dir. — Francesc era un dels millors homes de per aquí, per viure en el bosc

contra ell — va tornar Eutropi, amb una generosa tossuderia. — Era un home com ell tot sol per a la feina, res no li feia por, i a més a més, servicial. Tots els que el coneixien li eren amics. Era un home sense parió...

Va alçar els ulls cap a Maria i va repetir amb força:

— Era un bon home, un home sense parió.

— Quan ens estàvem a Mistassini — digué la mare Chapdelaine — vet aquí que ja fa set anys, ell tot just era un jove, però fort i destre, tan gran com és ara... Vull dir tan gran com era... l'istiu darrer, quan va venir. I sempre de bon humor. Costava no estimar-lo.

Miraven davant d'ells, en parlar, i no obstant, semblava que tot el que deien s'adreçés a Maria, com si s'hagués fet ingènuament visible el seu secret d'amor. Però Maria no va dir res ni es va moure, amb els ulls fets al vidre de la finestra que el glaç feia tornar opac com una paret.

què havien endevinat la seva pena i volien endolir-la; però no podia parlar ni per lloar el mort, ni per planyir. Una mà li havia lliscat a la gorja, ofegant-la, així que el desenllaç de la tràgica narració li havia aparegut clar, i aquesta mà li penetrava ara fins al pit i li estrenyia durament el cor. Les punxades i les dolors que esqueixen potser vindrien més tard; per ara només era això: el puny cruel de cinc dits closos sobre el seu cor.

Varen dir altres paraules; Maria poc que va sentir-les gaire; després va ésser l'acostumat batibull del vespre, els preparatius d'anar-se'n al lit, el pare Chapdelaine sortint per anar a fer una darrera visita a l'estable i tornant a entrar a casa ben de pressa, amb la pell enrogada del fred, tancant a correuita la porta per on s'endinsava una columna de baf fred.

— Vina, Maria.

La seva mare la cridava dolçament, posant-li una mà a l'espatlla. Maria va alçar-se i va anar a

LES GESTES DE FRUCTUS COELIS

11

El mandari li respongué: «Ja em diràs quines són aquestes coses que saps!» Ja de Pur parlà molt impressionada: «A la muntanya dels immortals, on vaig a collir herbes precioses, he pujat, distreta, més amunt de l'acostumat. He vist dos homes com dos genis...

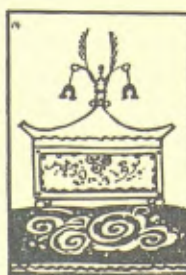
12

... que miraven una alta pedra com d'ambre. L'un era vell, l'altre en la força de la vida. — Es ben bé aquí!, va dir el vell. — Es aquesta la pedra caiguda del cel! — Picaren amb la mà i la pedra prengué la forma d'un home més gran que els altres. — T'hem desvetllat, per a...

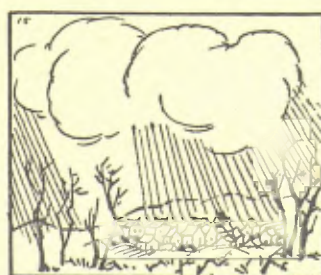
13

... demanar-te que ens ajudis a complir una missió important. Escolta bé: Ja fa molts segles que el Rei dels Dragons pujant de l'abisme es trenca una ungla de la mà dreta i la perdé. Aquesta fou trobada i quedà en poder del Tresor del Fill del Cel i el Dragó mai més no ha pogut tenir-la. Però avui aquesta ungla sortirà del Tresor.

14

L'Emperador l'envia (dins d'una preciosa capseta bellament decorada), a una de les seves províncies on la gent gemega per falta de pluja, perquè obtingui tal benefici.

15

El Rei dels Dragons us ho recompensarà si podeu apoderar-vos de l'ungla i donar-la-li. L'Emperador l'ha confiada al fill del Mandari de To-Kiang, amb amenaça de mort si no sabia conduir-la a lloc i retornar-la al Tresor Imperial.

16

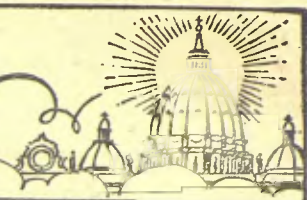
Fàcil serà de robar la reliquia a l'inexpert missatger. L'home reprengué la forma de pedra, es llançà muntanya avall i desaparegué per la planúria. El vell digué aleshores: — Aquest jove no sabrà defensar la reliquia. A més, ell ignora que per dur-la bé a lloc, ha d'anar guiat per una noia pura i que posseeix un bocinet de la «pedra-viva».

LA NOVA CROADA DELS INFANTS

PER HENRY BORDEAUX

(Continuació)

— Cuita, cuita, explica't si no ho pagaràs car.

— Volen passar la muntanya per anar a Itàlia. Volen travessar la muntanya per alliberar el Sant Pare de Roma i per rebre la comunió.

— Et mofes de nosaltres! Te'n penediràs!

— Que el dimoni se m'emporti ara mateix si em burlo de ningú.

— Però com s'entén aquesta història fantàstica? Alliberar el Papa de Roma! Tomàs, o bé t'has tornat boig o bé s'hi han tornat les criatures.

— Volen passar el Mont Cenís, i Filibert els capitaneja.

— Filibert! — repeteix Pernette que de sobte es sent orgullós del seu fill, com si fos un gran general.

— I després? Què més! — demana la Girard, la Girard o la Fourchon, o ambdues a la vegada.

— Després aniran a Roma. Tots els camins hi menen.

— Els han girat l'enteniment. El senyor rector els deu haver engrescat explicant-los la doctrina.

I heus ací que ja repeteixen.

— Ha estat el senyor doctor.

Els cal un culpable. Justament el rector torna de la parròquia acompanyat del mestre i d'una colla d'homes. Han corregut tot el país, davant i darrera els forts, i amb llurs llanternes que han apagat a punta de dia, han explorat els boscos, les torrenteres, les fondalades. Tornen abatuts, amb posats desfets. Cuita corrents els tranquil·litzen i se les empenen contra el rector.

— Vostè els ha girat el cap promentent-los el bon Déu!

— Déu és pertot per tothom. No cal pas anar-lo a buscar a l'altre costat de la muntanya. Però són uns valents minyons, i els felicitaré.

— Si espera massa, s'exposa a perdre's.

— M'exposo sobretot a salvar llur ànima. I d'altra banda el senyor Mussillon, aquí present, mestre del poble, m'ha ajudat a escalfar-los el cap.

— Jo? No sé pas per què! A mi que no m'hi figuin.

I el professor, sufocat, protesta escalfint una rialla. D'aquestes rialles el rector no se'n preocupa.

— Na els heu contat el pas d'Hannibal, i el de Carlemany, i els de Napoleó a través de les nostres neus on persisteixen llur rastres?

— Jo no he fet res més que blasmar els conqueridors.

— Els conqueridors que blasmeu ja havien conquistat els vostres deixebles.

I, sense defallir, el rector continua les seves acusacions:

— No els heu contat la història del pastor Esteve que va posar-se a la capdavantera de trenta mil infants per dur-los a la croada i davant el qual s'agenollaven les ovelles?

I que volgué passa la mar a peu sec per anar a deslliurar el sepulcre de Crist a Jerusalem. I que va morir miserablement pel camí amb tot el seu exèrcit ridícul.

Vós els ho vareu contar: ells van dir-m'ho.

— Era per donar-los una lliçó tractant tal com es mereixia aquesta mena de boig perillós.

— Però, aquest boig, senyor professor, els ha encomenat la folia. I és la folia de Déu. Però d'això vós no en sabeu res. La vostra ciència no us ho ha ensenyat. La vostra ciència no arriba tan lluny.

— La meua ciència no va lluny. Però la ciència que coneix no admet res que estigui mancat de raó.

— I on acaba la raó? És que ho sabem, senyor mestre? Els misteris ens volten.

— Ja no hi ha misteris, senyor rector, la ciència avança cada dia més.

— Els miracles ens volten.

— No hi ha miracles.

Tot el poble escolta la controvèrsia amb admiració. A la gent sempre li agrada escoltar i que comprén a mitges. Es tracta ben bé d'un poblet de França: s'oblida la finalitat immediata i es barallen per les idees.

d'agafar-los per les calces i fer-los conèixer el fuet; això els ensenyarà a engrescar-se amb les històries de l'altre món.

Quan les dones senten l'agulló de l'angoixa, i els homes igualment, prometen esmenar-se. Però bell punt tranquil·litats, reprenen, com si fos un vestit vell les sises del qual no molesten, llur caràcter amb tots els seus vicis, — tots els seus vicis i tots els seus pecats.

— En fecte, — diu Tomàs, — és sobradament hora de marxar.

Ja de lluny tem Filibert, a causa dels seus ulls daurats que la confiança illumina. Si hagués sortit per la taulada amb tota la colla al seu darrera!

Tothom s'apressa, s'equipa, s'empolaina. Com que els nois ja s'han trobat, per de pressa que es vagi, sempre queda un minut, o dos o tres, per mudar-se una mica, ja

mina, no podria anar gaire lluny caminant a peu, i així podrà tornar a casa amb Sinforià i Silvia, com és natural.

Tomàs dona senyal. Ha posat a Pernette dalt de la mula. Anselm prudent, porta la bèstia per la brida i tot el poblet s'engresca com si fos dia de festa.

Davant de tots camina l'oncle Tomàs, ja completament serà i al qual no deixa ni un moment tranquil el record de Filibert. Fa unes grans camades, i seguidament els rerassegats li criden:

— Més a poc a poc! No caminis tan de pressa! És impossible seguir-te.

Anselm mena la mula que duu Pernette a cavall. Després segueixen el rector i el mestre amb un posat de molta gravetat. Han repés la controvèrsia i no es preocupen de res més. Després ve el

lats dels poblets i damunt el torrent que corre, les aigües ràpides del qual semblen llum que camina. Daura damunt la carretera nacional la desfada de la gent d'Avrieux, brilla damunt les bruses blaves, i damunt les manteletes multicolors, i damunt les creus i els cors de Savoia, i quan una mula aixeca la pota, el sol, del ferro de la feradura, fa sortir-ne un llampec d'argent.

La carretera nacional sembla ben bé propietat de la gent d'Avrieux. Els automòbils que de Modane van a Susa, Itàlia, o que d'Itàlia entren a França, tenen gran feinada en tocar la botzina i la sirena, però tant se val que les botzines i les sirenes trompetegin i bramulin el que vulguin han de alentir la marxa, avançar dolçament, tímidament, demanar disculpes en passar i maniobrar amb habilitat per no esclafar ningú, de Fontanette, el campaner, que va al darrera, a Tomàs, que va davant de tots, o de Tomàs a Fontanette, segons la direcció que es porti. Tant s'estimarien, si no més, trobar-se amb uns dels ramats de Provença els xais dels quals, a cents, són manats per gossos complaents i intel·ligents, o també una caravana de gitanos que hom pot insultar groglerament sense inquietar-se per tal com no són electors.

— Quin és aquest poble que camina? — Què és un costum de Savoia que els pobles es traslladin? Però ningú no sap contestar aquestes preguntes.

Han passat pel Verney quan tothom era als camps. Però quan des- emboquen a Termignon, que s'allarga de cap a cap al costat de la carretera, hi ha molta gent a les portes.

— Què féu una processó? On aneu?

— Anem a buscar els nostres rois.

— Els vostres nois? I on són?

— A Pierrelongue, al costat mateix de Lanslebourg. Ahir van fugir.

— Si, ja els vam veure passar, eren tota una colla de nois i noies, duïen un bé de Déu de flors i ramells i les mans. Reien i cantaven. Els hem convidat a beure i a menjar. Estaven molt fatigats.

— Us ho agraim de tot cor.

— Ens han fet riure de debò amb la seva història de la Croada. Una Croada, i doncs què us pensaveu? Volen passar la muntanya per anar a Itàlia a deslliurar el Papa de Roma. I sembla que Filibert, un minyó que els capitaneja, sembla que Filibert — així ens ho digueren — ahir va fer un miracle.

— Filibert! — han repetit Pernette i Anselm astorats. — És possible, Déu meu!

— Potser és un bruixot com el Tomàs de Pierrelongue.

— Calieu que aquest Tomàs és ací.

— Però aneu plens de pols, esteu asolellats i teniu els ulls recremats. Entreu, entreu, que refrescareu. Entreu, entreu i reposeu una

(Seguirà)

Alfred GALLARD, traductor

Joan Vila, «D'Ivori», dibuixant

Anselm mena la mula que duu Pernette a cavall. Després segueixen el rector i el mestre.

Entretant Anselm Duchêne s'ha acostat als bel·ligerants. Tot gràntant-se la cella esquerra diu excusant-se:

— I si marxem cap a Pierrelongue? Els menuts poden fugir-nos.

Pernette que ha arribat darrera seu li agafa la mà per estrènyer-la, i murmura dolçament:

— Filibert... Annetta...

Encara que ho ha dit molt baix, s'ha endevinat el sentit del seu murmur i per no desdir totes les mares pronuncien un nom — un nom o dos segons el nombre: — Sinforià i Silvia, Claudi i Claudi-na, Tianet i Caterina, Cristófor, Manuel, Joan Baptista, Miquel, Sadurní i tots els altres que, en total, fan quaranta dos.

La Fourchon afegeix agrament:

— Ja hauríem d'haver marxat.

I la Girard, oblidant els seus temors, segura de trobar els seus menuts, formula una esmena:

— Com que ja els ha tancat! Espereu que els hàgim atrapat! Ah! Els condemnats! Jo em cuidaré

que hom no pot pas exhibir-se davant la gent dels altres pobles, del Verney i de Termignon, i de Lanslebourg, que gairebé és una vila, en vestits ordinaris que han passat la nit a la serena. Els homes es posen la brusa blava o el vestit negre i els pantalons de vellut. Les dones, en un tancar i obrir d'ulls, ja s'han encasquetat la còfia d'aquelles valls, s'han nuat al clatell la cinta que reté el cor i la creu de Savoia, i es posen la manteleta que s'allarga en punta es- quena avall. Llesquen unes llesques de pa, ja que caldrà menjar i els hostals són cars. fins i tot alguns porten llegums, mantega, ous, formatge per tal de vendre-ho pel camí i aprofitar el viatge. Els que tenen mula l'ensellen: la carretera és doblament llarga, si cal fer anada i tornada.

En el banc del carro del moliner, que tira una euga gris, l'únic cavall del poblet, hi haurà un lloc per Janeta Rondanaz. Felicitat hi haurà un lloc per ella, per tal com velleta com és i encorbada com ca-

carro del moliner, en el qual va col·lada l'euga gris. Damunt dos bancs seuen vuit dones; van una mica apretades i no trigaran gaire a tenir molta calor, però això, fet i fet, ja és cosa que els concerneix. A continuació, alternen peatons, cavallers, faetons, carros de bancs travessers que empenyen, apressen o aturen la marxa de la caravana. Darrera de tots, tancant el comboi, ranqueja Fontanette el campaner, que és coix. És el pare del valent Joan Baptista que va fer sis anys per la Candelera. Quan surt del campanar s'adona compte de la coixera i n'és tot desconsolat. Porta una esquila de les que duen les vaques per tocar-la si calgués i, així que veura el seu fill, és ben segur que la tocarà amb tota la força dels seus braços.

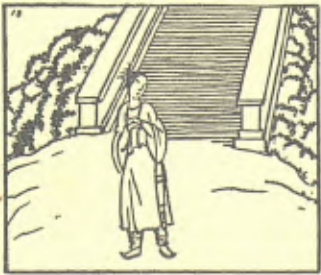
El sol, des de les geleres de la Vanoise que illuminava a punta de dia, i la neu de la qual enlluerna, ha guanyat el fons de la vall de l'Arc, i n'escalfa el més petit recó d'herba, des de les torrenteres a les fondalades. Brilla damunt els teu-

Historieta ilustrada, original d'Ivori

17

De sobte s'evaporaren, i jo, Senyor, il·luminada pel Cel vaig collir un bocnet de la «pedra-viva» que havien quedat allí a terra, i vaig davallar la muntanya corrent. Jo us prego d'enviar-me vers vostre fill per a salvar-lo.»

18

El Mandari s'amanyagava la barbeta i somreia d'aire in- credul. —He escoltat la teua història, noieta, però em sembla que tu l'has somniada. Torna a casa teva, petita, i no t'amoinis gens. El meu fill no està pas en perill—. Sortí Jade Pur del Palau, perplexa, i al peu de l'escalinata veié venir un emissari.

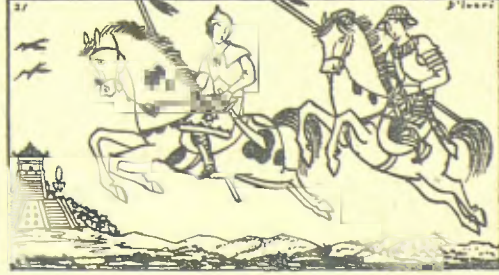
19

Va seguir caminant, i no era encara molt lluny quan sentint passos que s'apropaven s'aturà, i transportada a pes de braços per un criat, es trobà altra vegada en presència del Mandari.

20

Aquest li digué suplicant: «—Oh! noia, noia! un missatger de Cedre d'Or (el meu fill), em diu ésser cert tot ço que tu m'has dit. Què més saps? On és ara el meu fill?» Jade Pur consultà la «pedra-viva», posant-se-la al costat de l'orella, escoltà i pogué dir: —Es a dues-centes llegües d'ací, en territori de To-Kiang, encara.

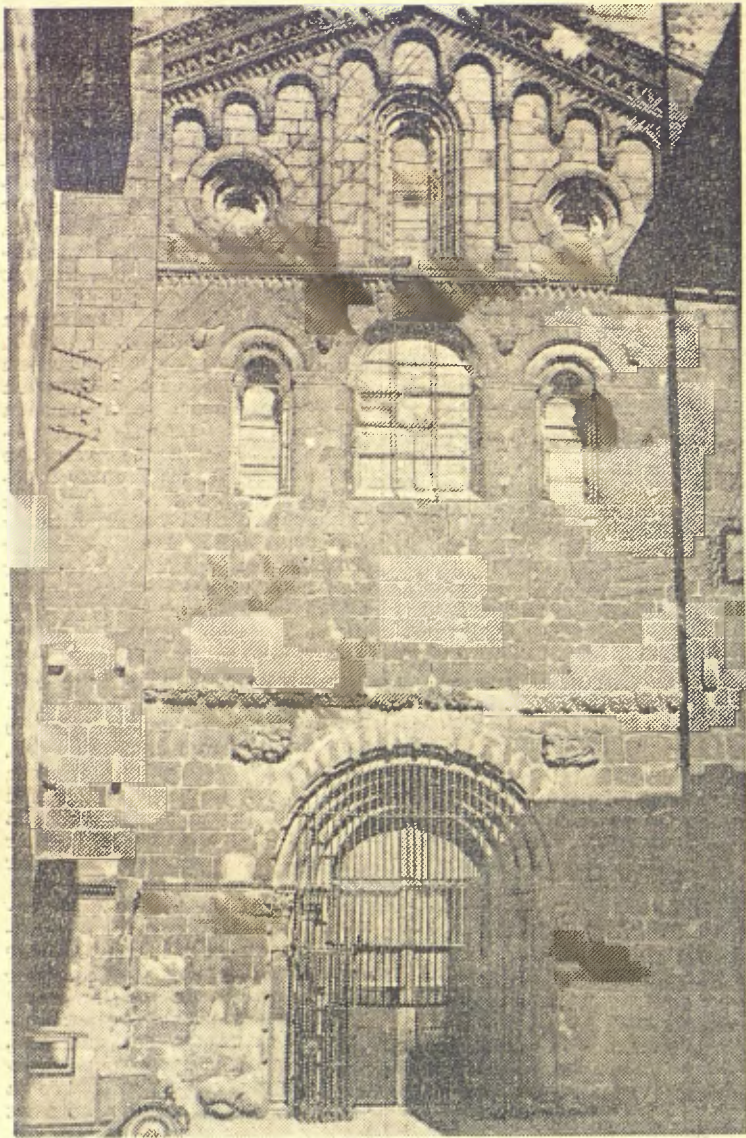

21

Ell no sap —segui la donzella— que ja li han robat l'ungla del Rei dels Dragons. «—Ves, filleta, ves. L'acompanyament és a punt. Corre, salva el meu fill.» Jade Pur es posà en camí i no tardà a trobar-se en presència del fill del Mandari, jove i noble cavaller. S'hi presentà tan ben vestida amb armadura de guerrer, que Cedre d'Or no sabia que fos una noia. Seguiren els consells de la «pedra-viva» que ella portava...

Atracció turística: SEU D'URGELL

Façana de la Catedral de la Seu d'Urgell

Andorra ja envia energia elèctrica a Barcelona

No fa encara un parell d'anys — era pel setembre de 1932 — que des d'aquestes columnes donàvem compte de la transformació que s'estava efectuant a Andorra, gràcies a l'obra veritablement formidable de la F. H. A. S. A. (Forces Hidroelèctriques d'Andorra, S. A.).

Ho descrivíem amb el calid entusiasme que lògicament desperta en l'ànim el més fred de la contemplació de l'obra, en plena realització, d'obrir les entranyes d'aquelles valls negres i feréstegues per a donar pas a amplies blanquinoses carreteres (veritables auto-pistes) que ens munten suaument fins a les altures que la neu domina. Cantàvem —aquesta és la paraula— l'encís de l'aigua devinguda esclava, adés saltant en cascates escumejants provocades per les obres, adés canalitzada en platejada cinteria reflectidora dels estels, fins al màgic miracle de l'humà enginy que ha sabut conduir les aigües de dos grans rius pirenencs a l'antic i plàcid llit on dormitaven els cristalls del llac d'Engolasters, plàcid espill d'estels durant centúries, bucòlic escenari de pastors i pescadors pacientíssims...

I donàvem compte de l'obra de gent treballadora i benemèrita, des de la concepció de tot en la ment dels enginyers, les antesales prop dels Prínceps i en els Ministeris de França, fins a l'estat d'eufòria d'aquells treballs amplíssims, passant per la joia de la festa d'inauguració l'octubre de 1929 entremig de l'espèctec de barrinades i ungida tota ella amb la benedicció d'un Bisbe, ampla com amplies són les Valls, i muntanya, i hom «ha construït»

paternal com ho deu ésser la carícia de la neu que s'ajoca sobre la terra enfredorida en la nit hivernenca...

Avui ja no cantem el que es farà a Andorra, ni el que es fa a Andorra. Avui cantarem el que s'hi ha fet.

Com n'és de bella la iniciativa privada, quan aquesta és fecunda! Com n'és, de benemèrita, la tasca d'aquests «pionners» de la indústria i del progrés que són aquests inquietos emprenedors, el nom dels quals s'immortalitza en la vida d'una Central elèctrica lluminosa i vibrant de moviment i de centenars de revolucions per minut dessota la monstruosa carcassa de gegants alternadors, molt millor que abans no feien els guerrers conqueridors en les fredes i vetustes pedres d'adormits monuments mil·lenaris!

I és que mentre les misèries de la política —a casa nostra i a fora— rendeixen inútil tota acció efectiva governamental en el règim econòmic d'un país; mentre contrades sedejants esperen inútilment anys i panys —mai tant com ara— la tan promesa com negligida realització de la somniada obra pública que vindrà a redimir-les; mentre tot Catalunya espera inútilment tant com necessita, a la Ciutat i al Camp, i se li promet cada dia; mentre tots estem ja acostumats a no creure ja en cap projecte ni en cap realització, a Andorra, oh miracle!, en plena crisi, en ple desgavell econòmic, hom «ha fet» 35 quilòmetres de les més belles carreteres d'Europa i la més ampla en

HOTEL MUNDIAL

Arribat el turista a la Seu d'Urgell i per a refer-se de les emocions de la jornada, compaginar excursions i apreciar l'ambient que a la Seu d'Urgell es respira, ha d'estatjar-se precisament a l'Hotel Mundial.

El confort d'aquest Hotel únicament és equiparable amb els de primera categoria. Espaioses habitacions amb telèfon, dotades de tota comoditat, conviden l'estadant a ensenyorir-se d'un lloc tan agradable de repòs i la imaginació desgrana en un confortable ambient els plans turístics de l'endemà.

Una selectíssima cuina arrodoneix el conjunt i delecta el paladar.

Recordeu-ho: Hotel Mundial.

LLIBRERIA RIBERA

Papereria - Utills escriptori - Material de 1.ª i 2.ª ensenyança i vistes de la Seu d'Urgell i Andorra. Gran assortiment de Plomes Estilogràfiques de totes les marques, de tots els preus i per a tots els gustos, des de 0'95 a 150 pessetes.

Francesc Macià, 12 SEU D'URGELL

una Central elèctrica que en té de comptades, a la Península, de superiors!

No cal ponderar més el que són les carreteres: quin turista català hi ha, avui, que les ignori? Es una gran porta turística de Catalunya la que ens ha obert la F. H. A. S. A. a més de 2.400 metres d'altura, altitud descomunal i sense parió (amb l'amplada de carretera) a Europa! Es tot un insospitat esdevenidor i avenir econòmic per Andorra el que s'ha obert sobtadament!

El pacífic barceloní que contempla encisat el devassall de llum que de nits ofereix la nostra Ciutat, té ja idea que, actualment, de fa uns dies, una part de la llum —gosiariem dir la més brillant, portats del nostre entusiasme—, és de procedència andorrana?

El vell Valira ja acciona les paletes de gegants turbines que recullen la seva força per a enviar-la, per mitjà de la fada electricitat, a Barcelona!

Les aigües de l'Andorra independent —beneïda sigui la seva independència—, són esclaves, però, del geni de Barcelona!

Fa pocs dies, en la placidesa de la tarda d'estiu, i sense testimonis, talment com testimonis no necessita l'astre del dia per començar a donar llum a la terra; sense testimonis, i sense més solemnitat que la senzillesa... i fins i tot desaparègut dels centenars d'obres que treballen allí dalt... «per això» des de fa tants anys... unes veus de comanda i poques maniobres llançaren l'aigua de la tuberia forçada que es despenyà des del llac d'Engolasters, el vell llac, envers les paletes de la primera turbina de la Central.

I així, senzillament, les turbines començaren la feixuga tasca d'accionar l'alternador. Mai no havia treballat tant, l'aigua andorrana! Ella estava habituada a aquelles velles rodes de fusta de pessebre! Tanmateix l'aigua no és peresosa. I ella sabia bé la seva obligació. Bona andorrana, ella treballa... ella és, en definitiva, la que ha fet el prodigi de tot. I el feixuc alternador —feixuc, tanmateix, perquè produeix la força de 18.000 cavalls! Mai no n'hi ha hagut tants a Andorra! — comença a girar, felicitant, tanmateix, perquè la seva força, la seva vida, elevada en nervi pel transformador, havia de trobar l'aèria, la walkírica ruta de la gràcil línia d'alta tensió que solca les

Una perspectiva de les serralades del Cadi

La línia aèria Barcelona-Seu d'Urgell

Novament tenim en perspectiva una ruta aèria.

Quan ja tothom creia oblidada la nostra comarca, inopinadament ens sorprèn l'ordre d'autorització d'un servei regular per al transport aeri de passatgers, mercaderies i correspondència entre Barcelona i la nostra ciutat. Això ha fet reviscolar l'entusiasme que va despertar l'establiment de l'aviació que, amb caràcter particular i solament a títol de prova, va inaugurar-se ací el dia 16 de febrer de 1932.

Ningú no haurà oblidat —puix que el fet és prou recent— que el senyor Nadal obtingué la concessió d'una línia aèria Barcelona-Andorra, amb escala a La Seu, i que quan tot estava arranjat i a punt de fer-se la inauguració oficial, morí el concessionari. Els seus hereus, de primer antuvi, manifestaren voler continuar l'empresa, per tal d'aprofitar-se, naturalment, dels fruits de les despeses esmerçades per aquell.

Durant uns mesos, i a les onze hores de cada dimarts, un avió entrava majestuosament a la nostra comarca, traspasant les roques nevades de l'ingent Cadi.

Passada una temporada, aquelles excursions aèries cessaren, i En Canudes, en una conferència pública que va donar el dia primer de juny, va acomiadar-se, i manifestà que si les circumstàncies

no permetien l'establiment eficient de la línia aèria Barcelona-Andorra, en canvi, la nostra ciutat figuraria en les cartes de navegació aèria, com a punt d'atterratge escollit. L'Aeri-Club, que arran de la concessió Nadal va constituir-se, treballà perquè no s'abandonés el camp, i així, encara que només fos alguna vegada, poguéssim veure'n visitats per alguna nau aèria.

Aquest camp d'atterratge serà l'utilitzat en establir-se el nou servei. És magnífic, està situat al terme de Castellciutat, i partida de Benabarre. La Generalitat tracta d'adquirir-lo, mitjançant la participació del nostre Municipi.

L'ordre de concessió de la línia aèria Barcelona-Seu, amb prolongació facultativa a Puigcerdà, ampliable, quan es pugui, a Esterri d'Aneu i Vall d'Aran, ve fonamentada en «la necessitat que es fa sentir, en l'aspecte turístic, de facilitar l'accés al Pireneu, que gràcies a l'aviació, es posarà a l'abast de tots els catalans en menys d'una hora».

No cal fer avinent amb quina illusió és esperat el nou servei aeri, i hom prediu un èxit molt falaguer per a l'empresa, puix que seran in comptables les persones que voldran conèixer i fruir les belleses del Pireneu, fins ara poc accessibles a l'esguard dels admiradors de la natura.

JOSEP LLANGORT

valls Andorranes i uneix la Central de les Escaldes amb la d'Adràll, punt de partida de la gran línia d'Alta Tensió que arriba fins a Barcelona...

I ja fa dies, entremig de la indiferència del barceloní del Metro, del Cinema, del barceloní qui escolta la ràdio —adés trapelleres, adés serveis inapreciables de la fada electricitat—, que un Grup (avui, demà, es posa en marxa el segon, fent així l'enorme suma de 36.000 cavalls) de 18.000 de la Central d'Escaldes d'Andorra, gira sense parar produint energia elèctrica que illumina la nostra Ciutat estimada...

Certament, la inauguració de la Central d'Escaldes, inauguració desapercebuda, ha estat un èxit. Posada en marxa des del primer moment ha girat sense parar ja un instant. Ben poques Centrals de salt classificat entre els de gran altura (amb totes les seves dificultats), pot dir el mateix. I val a dir que és tant més remarcable la seva posta en marxa, quan és així que el termini de tal posta estava fixat per al setembre, i s'és avançada en un mes, cosa ben poc corrent en aquesta mena d'empreses.

Formidable Central, la de les Escaldes! 490 metres de desnivell —la segona de Catalunya, després de Capdella—, un dels més alts de la Península. 10 metres cúbics per

segon (considerable per un salt d'altura). Canals a més de 1.640 metres sobre el nivell del mar, en bagues de muntanyes sotmeses a grans nevades —ple Pireneu! — i temperatures mínimes de 25°. I 50.000 cavalls de força! La força de quaranta locomotores. La força capaç d'illuminar, ella sola, una gran ciutat, i de moure moltes indústries. Amb el llac d'Engolasters, curiosa disposició, única a la nostra terra, que a altituds de 1.600 metres permet emmagatzemar 500 mil metres cúbics, i gastar-los, adés generosa, adés avarament, segons el grau de demanda de fluid del nostre poble treballador... ço que en llenguatge tècnic constitueix la tan cobejada «força de puntes»!

Es l'esforç de «Forces Hidroelèctriques d'Andorra, S. A.», que ha triomfat, en el camp econòmic de la crisi, de les vagues, de les dificultats terribles d'aquestes hores, per tal de complir la paraula donada al poble d'Andorra. Triomf en el camp econòmic, així com els seus tècnics han triomfat en el camp tècnic en la seva desigual lluita contra les neus, el glaç, les temperatures glacials, el granit de les seves muntanyes que semblaven invencibles, i sobre la impetuositat de l'aigua, avui vençuda, avui nova esclava del geni industrial de Catalunya.

LLUIS CREUS

Gran Hotel Mundial

de

JOAN GUARDIET

CONFORT MODERN

Telèfon a totes les habitacions

Telèfon 20

Seu d'Urgell

FERRERIA MALLOL

La més antiga de la comarca

EFFECTES D'ESCRITORI

EINES - QUINCALLA

BATERIA DE CUINA

Major, 34

Seu d'Urgell

JOSEP COMERMA DANÉS

CONTRACTISTA D'OBRES

Rapidesa, Economia i molta cura en els treballs

SEU D'URGELL

Casa Augé

SASIRERIA

CONFECCIONS

Articles en general per a home i nen

ESPECIALITAT EN VESTITS

A MIDA

LLORENÇ GALINDO

LOPEZ

ODONTOLEG

Aving. República, 6

Seu d'Urgell